

วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาบทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาลในภาคเหนือ ในด้านที่เกี่ยวกับการวางแผนงาน การวินิจฉัยสั่งการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารการเงิน การติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงานเพื่อต้องการทราบว่านายอำเภอมียุทธศาสตร์ในการบริหารงานทั้ง 6 ด้านมากน้อยเพียงไร มีปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารการศึกษาประชาบาลอย่างไร ในพื้นที่จะได้กล่าวถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยเป็นชั้น ๆ ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง บทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาลในภาคเหนือนี้ จะมีลักษณะที่แยกได้ 2 ประเภท คือ ข้อมูลที่รวบรวมกันมาจากรายชื่อ ขอบเขตความละเอียด คำสั่ง ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นส่วนของการบรรยาย และข้อมูลที่ทำการวิเคราะห์จากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้จากประชากรที่ตอบแบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตทุกอำเภอใน 17 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน ลำปาง น่าน แพร่ อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ ตาก สุโขทัย กำแพงเพชร พิษณุโลก พิจิตร นครสวรรค์ อุทัยธานี โดยแบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. นายอำเภอ	จำนวน	136	คน
2. ศึกษาธิการอำเภอ	จำนวน	136	คน
3. หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ	จำนวน	136	คน
จำนวนประชากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้			408 คน

จำนวนประชากรทั้ง 3 กลุ่ม สามารถจำแนกรายละเอียดของกลุ่มประชากรออกได้ ดังปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1

แสดงจำนวนประชากรผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามจังหวัด

จังหวัด	นายอำเภอ	ศึกษาธิการ อำเภอ	หัวหน้าหมวดการ ศึกษาอำเภอ	รวม
เชียงใหม่	18	18	18	54
เชียงราย	10	10	10	30
แม่ฮ่องสอน	5	5	5	15
พะเยา	7	7	7	21
ลำพูน	5	5	5	15
ลำปาง	11	11	11	33
น่าน	8	8	8	24
แพร่	7	7	7	21
อุตรดิตถ์	7	7	7	21
เพชรบูรณ์	7	7	7	21
ตาก	7	7	7	21
สุโขทัย	8	8	8	24
กำแพงเพชร	4	4	4	12
พิษณุโลก	8	8	8	24
พิจิตร	6	6	6	18
นครสวรรค์	12	12	12	36
อุทัยธานี	6	6	6	18
รวม	136	136	136	408

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. หนังสือ เอกสาร และรายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา

2. แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วยแบบสอบถาม 1 ชุด โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาล ในด้าน การวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานค่านวิชา การบริหารการเงิน การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นโดยยึดหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษา แบบสอบถามสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเรื่องนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (Check list) ถามเกี่ยวกับตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษา อายุจริง อายุราชการ การดำรงตำแหน่งที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาประชาบาล

ตอนที่ 2 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาลที่เป็นจริงในด้านการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานค่านวิชา การบริหารการเงิน การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ลักษณะคำถามแบบย่อย ๆ ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

ก. แบบสอบถามแบบอัตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แต่ละข้อ มี 5 ตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่มีเลย ให้คะแนนเป็น 4, 3, 2, 1 และ 0 ตามลำดับ

มากที่สุด	หมายถึง	มีการปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ
มาก	หมายถึง	มีการปฏิบัติเกือบเป็นประจำ
น้อย	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยมาก
ไม่มีเลย	หมายถึง	ไม่มีการปฏิบัติเลย

แบบสอบถามอัตราสวนประเมินค่าที่ถามครอบคลุมบทบาททั้ง 6 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น มีคำถามทั้งหมด 49 ข้อ

ข. แบบสอบถามปลายเปิด (Open End) เป็นคำถามที่มุ่งถามปัญหาและอุปสรรคในด้านต่างๆเกี่ยวกับ การวางแผนงาน การวินิจฉัยสั่งการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารการเงิน การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นคำถามอย่างละ 1 ข้อ รวม 6 ข้อ

แบบสอบถามตอนที่ 2 ได้กำหนดขอบข่ายของงาน บทบาทของนายอำเภอ ในการบริหารการศึกษาประชาบาล ในแต่ละด้านไว้ดังนี้

1. การวางแผนงาน ประกอบด้วย การวางแผนจัดการและบริหารการศึกษา การปรับปรุงและการขยายโรงเรียนทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ
2. การวินิจฉัยสั่งการ ประกอบด้วย การตัดสินใจในด้านการบริหารการศึกษา ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ การใช้หลักการประกอบในการวินิจฉัยสั่งการ
3. การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การสรรหา การพัฒนา การบำรุงรักษา และการให้พินิจจากงาน
4. การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การประสานงานด้านวิชาการ หลักสูตร โครงการสอน วิธีสอน อุปกรณ์การสอน การวัดผล การฝึกอบรม การนิเทศการศึกษา
5. การบริหารการเงิน ประกอบด้วย การเบิกจ่ายเงิน การควบคุม การใช้จ่ายเงิน การเก็บรักษา และการปฏิบัติตามระเบียบการเงิน
6. การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย การตรวจเยี่ยมโรงเรียน การนิเทศการศึกษา และการวางมาตรการควบคุมการปฏิบัติงาน

เมื่อได้กำหนดขอบข่ายการปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้านแล้ว จึงได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด นำแบบสอบถามดังกล่าวไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข ผู้ทรงคุณวุฒิคือบุคคลดังต่อไปนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ภิญโญ สาธร อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศกานต์
2. นายบรรจง ชูสกุลชาติ อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
3. ดร. รุ่ง แก้วแดง หัวหน้าโครงการวิจัยแบบทดลอง เรื่อง- การจัดองค์การระบบบริหาร โรงเรียนประชาบาล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
4. ดร. สนั่นจิตร สุกนธทรัพย์ หัวหน้าแผนกวิชาการ กองการศึกษาประชาบาล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
5. นายอนันต์ แจงกลีบ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองการศึกษาประชาบาล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
6. นายวีรชาติ สุกระมล หัวหน้าฝ่ายตำแหน่งและบรรจุแต่งตั้ง กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพพงษ์ บุญจิตรกุลย์ หัวหน้าแผนกวิชา- บริหาร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8. ดร. ตรีนิภา คุปรัตน์ อาจารย์แผนกวิชาบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลังจากได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องแล้ว จึงทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ได้แบบสอบถามทั้งสิ้น 49 ชุด โดยแยกตามลักษณะของงาน ดังปรากฏตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2

แสดงจำนวนขอและลักษณะความสำคัญของงานแต่ละประเภทของแบบสอบถาม

ประเภทของงาน	จำนวนขอ	ร้อยละ
การวางแผนงาน	8	16.32
การวินิจฉัยสั่งการ	7	14.29
การบริหารงานบุคคล	12	24.49
การบริหารงานวิชาการ	7	14.29
การบริหารการเงิน	8	16.32
การติดตามและประเมินผลการ- ปฏิบัติงาน	7	14.29
รวม	49	100

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสร็จแล้ว ก็ได้ทำหน้าที่สื่อขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม คือ ทำหนังสือจากหัวหน้าแผนกวิชาการการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงอธิบดีกรมการปกครอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้กรมการปกครองทำหน้าที่สื่อถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ขอความอนุเคราะห์จากผู้ว่าราชการจังหวัดทำหน้าที่สื่อแจ้งไปยังนายอำเภอ หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ เพื่อให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม และผู้วิจัยเองได้ขอหนังสือจากผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามไปยังศึกษาธิการอำเภอทุกอำเภอ

ผู้วิจัยได้เริ่มส่งแบบสอบถามไปยังตัวประชากรที่จะกรอกแบบสอบถามโดยตรงทางไปรษณีย์ส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งผู้วิจัยได้นำไปด้วยตนเอง และพร้อมแบบสอบถามนั้นได้แนบซองติดแสตมป์สำหรับให้ผู้ตอบ ส่งแบบสอบถามกลับคืนให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์ เริ่มส่งแบบสอบถามไปยังผู้กรอกแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 22 มกราคม 2522 หลังจากนั้นประมาณ 1 เดือนผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน มีจำนวน 353 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.52 ดังรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3

แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน

กลุ่มประชากร	จำนวนแบบ สอบถามที่ส่งไป	จำนวนแบบสอบถาม ที่ได้รับคืน	ร้อยละ
นายอำเภอ	136	110	80.88
ศึกษาธิการอำเภอ	136	121	88.97
หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ	136	122	89.71
รวม	408	353	86.52

การเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอข้อมูล ผู้วิเคราะห์ได้เสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้ค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในการบริหารงานทั้ง 6 ด้าน เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม เป็นตารางความถี่ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มนายอำเภอ กลุ่มศึกษาธิการอำเภอ และกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ โดยการเปรียบเทียบจากค่าเฉลี่ยของประชากรแต่ละกลุ่มในงานแต่ละด้าน
4. แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชากรในภาคเหนือ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. หาค่าร้อยละ (Percentage) ของความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ โดยจัดเป็นตารางคำตอบของกลุ่มนายอำเภอ กลุ่มศึกษานิเทศก์อำเภอ และกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น}}{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}} \times 100$$

2. หาค่าเฉลี่ยน้ำหนักของความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้สูตร¹

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ย (Mean)}$$

$$\sum fx = \text{ผลบวกของผลคูณระหว่างคะแนนกับความถี่}$$

$$N = \text{จำนวนประชากรของกลุ่ม}$$

3. หาค่าการกระจายของน้ำหนักคำตอบ ใช้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร²

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

$$\sum fx = \text{ผลบวกของผลคูณระหว่างคะแนนกับความถี่}$$

$$\sum fx^2 = \text{ผลบวกของผลคูณระหว่างคะแนนยกกำลังสองกับความถี่}$$

$$N = \text{จำนวนประชากรของกลุ่ม}$$

¹ประคอง กรรณสูต, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู, พิมพ์ครั้งที่ 4. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2517), หน้า 40.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 51.